

ЛІТЕРАТУРА:

1. Психологічна травма та шлях до видужання: наслідки насильства – від знущань у сім'ї до політичного терору / Д-р Джудіт Герман; переклад з англ. Оксана Лизак, Оксана Наконечна, Олександр Шлапак. Львів: Вид-во Старого Лева, 2015. 416 с.
2. Справочник по психиатрии / под ред. А.В. Снежневского. 2-е изд., перераб. и доп. М.: Медицина, 1985. 416 с.
3. Клиническая психиатрия / Н.Е. Бачериков, К.В. Михайлова, В.Л. Гавенко; под ред. проф. Н.Е. Бачерикова. К.: Здоровья, 1989. 512 с.
4. Герберт К. Розуміти травматичний досвід. Путівник для безпосередніх учасників та їхніх родин. Львів: Скриня, 2015. 68 с.
5. Семке В. Я. Очерки об истерии. Томск: Изд-во Том. ун-та, 2008. 474 с.
6. Якубик А. Истерия: пер. с польск. М.: Медицина, 1982. 344 с.
7. Большая медицинская энциклопедия: в 30-ти т. / Гл. ред. Б.В. Петровский. 3-е изд. М.: Советская энциклопедия. Т. 16., 1981. 512 с.
8. Бриндіков Ю.Л. Шляхи подолання посттравматичного стресового розладу у військовослужбовців: соціально-психологічні аспекти. Актуальні проблеми психології : збірник наукових праць інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. Київ; Ніжин: ПП Лисенко, 2016. Том IX. Загальна психологія. Історична психологія. Етична психологія. Вип. 8. С. 72–82.

УДК 37.013.42

ЦІННІСНІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ В ІСПАНСЬКІЙ ПЕДАГОГІЧНІЙ ДУМЦІ ПЕРШОЇ ТРЕТИНИ ХХ СТ.

Зайченко Н.І., д. пед. н.,
професор кафедри загальної та прикладної психології
ПВНЗ «Інститут екології економіки і права»

У статті визначаються ціннісні аспекти соціального виховання в іспанській педагогічній думці першої третини ХХ ст. З'ясовано, що у зв'язку зі становленням соціальної педагогіки як самостійного наукового напрямку в іспанському педагогічному дискурсі змінилося змістове наповнення концепту «соціальне виховання», а відповідно, і його смислове значення. В інтерпретуванні феномена соціального виховання іспанськими педагогами-теоретиками було зміщено акценти з дихотомічного протиставлення індивідуального й суспільного виховання на визначення цінностей саме соціального виховання в суспільстві. Ціннісні значення соціального виховання вбачалися в його можливостях, що впливають на формування колективного духу, солідарності, народної єдності.

Ключові слова: соціальне виховання, соціальна педагогіка, іспанська педагогічна думка, ціннісні значення, колективний дух, солідарність.

В статье определены ценностные аспекты социального воспитания в испанской педагогической мысли первой трети XX в. Выяснено, что в связи со становлением социальной педагогики как самостоятельного научного направления в испанском педагогическом дискурсе изменилось содержательное наполнение концепта «социальное воспитание», а соответственно, и его смысловое значение. В интерпретировании феномена социального воспитания испанскими педагогами-теоретиками были смещены акценты с дихотомического противопоставления индивидуального и общественного воспитания на определение ценностей именно социального воспитания в обществе. Ценностные значения социального воспитания усматривались в его влияющих на формирование коллективного духа, солидарности, народного единства возможностях.

Ключевые слова: социальное воспитание, социальная педагогика, испанская педагогическая мысль, ценностные значения, коллективный дух, солидарность.

Zaichenko N.I. VALUE ASPECTS OF SOCIAL EDUCATION IN THE SPANISH PEDAGOGICAL THOUGHT OF THE FIRST THIRD OF THE 20TH CENTURY

In the article some value aspects of social education in the Spanish pedagogical thought of the first third of the 20th century have been defined. It is found out, because social pedagogy was created as independent scientific branch contents and meaning of concept “social education” had been changed significantly in the Spanish pedagogical discourse. In interpretation of social education the focus was shifted from dichotomizing opposition of individual education and social education to determination of values of social education in society. Some Spanish teachers-theorists had searched values of social education with regard to its opportunities to build up collective spirit, solidarity, national unity.

Key words: social education, social pedagogy, Spanish pedagogical thought, value, collective spirit, solidarity.

Постановка проблеми. Суспільні зміни, яких зазнало людство на межі II та III тисячоліть, позначились антропологічною й духовною кризою. Проблема людини, її можливостей відповідати на виклики часу, протистояти хаотично змінній соціальній реальності, перетворюючи її, вимагає визнання більш складної порівняно з досвідом попередніх поколінь архітекtonіки суспільно-людських взаємин, зміни ціннісних ставлень до світу, витворення на засадах соціального гуманізму перспективних стратегій соціального виховання, які б утілювали гуманістичні прагнення досягнення соціальної рівноваги, духовно-ціннісні домінанти співіснування людей у соціумі. Проте передумови концептуальної постановки проблеми соціального виховання, зокрема в іспанському педагогічному дискурсі, варто співвідносити з іншим історичним рубежем – XIX – XX ст. Духом модерну просякнуті всі реформаторські педагогічні ідеї того часу. Натхненні вірою в оновлення («регенераціонізм») рідної країни й подолання «загальнонаціональної катастрофи», іспанські інтелектуали розгорнули широку ідейну боротьбу під гаслами зміни архаїчних устоїв традиційної школи на сучасну демократичну платформу розбудови освіти, перетворення Іспанії з відсталого краю Європи на цивілізовану, культурну державу, насамперед шляхом народного просвітництва. Активна участь численних суспільних сил у розв'язанні освітніх і соціально-виховних проблем значно вплинула на переосмислення ціннісних підвалин суспільного виховання, що знайшло яскравий вияв у багатолічному іспанському педагогічному дискурсі першої третини XX ст.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тенденції розвитку соціальної педагогіки досліджено в роботах вітчизняних науковців І. Звереві, А. Рижанові, І. Трубавіно, С. Харченка, Л. Штефан та інших. Історичні аспекти розвитку соціальної педагогіки в Іспанії висвітлено в наукових працях таких зарубіжних учених: Б. Делгадо Кріадо (B. Delgado Criado), А. Капітана Діаса (A. Capitan Diaz), О. Негріна Фахардо (O. Negrin Fajardo), Х.-Л. Гереньї (J.L. Guereña) та інших. Проблема соціального виховання в Іспанії знайшла відображення в науковому доробку іспанських дослідників Х. Кінтани (J. Quintana Cabanas), Х. Ортеги Естебана (J. Ortega Esteban), В. Нуньес-Перес (V. Nunez-Perez), Г. Перес (G. Perez Serrano), А. Колома (A. Colom Canellas), Х. Каріде (J. Caride Gomez), А. Парсеріси Аран (A. Parcerisa Aran), Х. Саррамони (J. Sarramona Lopez) та інших.

Постановка завдання. Мета статті – визначити ціннісні аспекти соціального виховання в іспанській педагогічній думці першої третини XX ст.

Виклад основного матеріалу дослідження. Славетний іспанський педагог П. де Алькантара Гарсія (Pedro de Alcantara Garcia), порівнюючи умови індивідуального виховання дитини вдома та суспільного виховання, стверджував, що останнє має набагато більше переваг. Суспільне виховання призвичаює дитину до соціального життя, що є органічним для неї, готує її для виконання суспільних обов'язків, надто важливих у співіснуванні з ближніми. Завдяки суспільному вихованню постає та зміцнюється народний дух. Воно за своєю сутністю складніше, має більше засобів для розвитку й удосконалення людини [1, с. 17].

П. де Алькантара Гарсія стверджував, що коли йдеться про людину як соціальну істоту, то маються на увазі два роди явищ: по-перше, «ті, які породжують індивіда та уможливають ведення ним суспільного життя», тобто мова, виховання, праця, спільна діяльність з іншими людьми, а по-друге, «ті явища, які є породженням діяння суспільства, результатом колективності, які б не існували без спільноти», наприклад релігія, наука, мистецтво, солідарність, історія та прогрес [2, с. 330].

Як доводив іспанський просвітитель, завдяки явищам першого роду, зокрема мові й вихованню, між людьми започатковується «обмін ідеями та почуттями, усе існування відносин, які ми підтримуємо з іншими людьми», встановлюється певна солідарність між усіма індивідами, за допомогою якої укріплюються й зростають соціальні зв'язки [2, с. 331].

З-поміж явищ другого порядку П. де Алькантара Гарсія вирізняв явище солідарності, вказавши, що «в будь-якому суспільстві солідарність є фактором, який породжується та поширюється самою спільнотою» [2, с. 336].

Учитель Гранадської школи Р. Суріта (Rafael Amador Zurita) у статті «Велика проблема» (1908 р.) зазначав: «Діяльність соціального виховання – це багаторічна праця, самопожертвування суспільства сьогодення заради щастя людей прийдешнього <...> й утім слабкість суспільства» [3, с. 117].

Місія школи полягає в тому, щоб виховати людину духовною, розумово й фізично розвиненою істотою, підготувати її для повноцінного суспільного життя. Проте педагог із сумом констатував, що сучасна іспанська школа цієї важливої виховної, «майже божественної» місії не виконує [3, с. 116].

Однією з пропозицій, які висловлював Р. Суріта, було прагнення зорганізувати педагогічні місії з метою просвітництва народних мас, що сприятиме зростанню переконання, адже покращення суспільства можливе тільки за умови освіченості спільноти [3, с. 121].

Іспанський педагог М. Маесту (Maria de Maeztu) зазначала, що соціальне виховання, на противагу індивідуальному вихованню, яке «сприяє віддаленню людей одне від одного, генерує розподіл суспільства на касти й боротьбу класів», має розв'язувати кардинально інше завдання. Засноване на принципі «людського братства, здатного об'єднати всіх людей дивною ниткою всевітньої любові», соціальне виховання має починатися з перших років життя; тоді воно сприятиме наближенню людей один до одного та їх порозумінню. Саме в «єдиній народній школі, державній та обов'язковій для всіх, без розрізнення класів і категорій» має здійснюватися соціальне виховання дитинства [4, с. 7].

Іспанський педагог, шкільний учитель М. Карбонель Санчес (Maria Carbonell y Sanchez) на педагогічному зібранні Атенео в квітні 1913 р. у Валенсії виступала з доповіддю на тему «Соціальна педагогіка. Знання. Наука та життя». У своєму виступі вона стверджувала про те, що в сучасному суспільстві соціальна педагогіка набуває дедалі значущої ролі, адже звернення до ізольованого індивіда, що властиве традиційній педагогіці, подібне до «споглядання атома у фізиці». Особистість людини формується в численних суспільних зв'язках, і вивчення цього процесу та самих соціальних відносин є «великою працею соціальної педагогіки» [5, с. 824].

За переконанням М. Карбонель Санчес, соціальне виховання передбачає такі напрями людської діяльності: «розумову діяльність, засновану на знанні; економічну, – що є праця й збагачення; духовну діяльність, яка пробуджує альтруїстичні мотиви, сприятливі для колективності» [5, с. 825]. Соціальна педагогіка покликана «оголосити війну з усіляким убозтвом – природним, розумовим, духовним, і поширити світло ідей та знання» [5, с. 825].

У праці «Теми з педагогіки» (Валенсія, 1920 р.) М. Карбонель Санчес здійснювала детальний аналіз ціннісних засад соціального виховання. Так, вона зазначала: «Будь-яка виховна діяльність реалізується всередині спільноти, або суспільного колективу. <...> Виховання спрямоване на те, щоб людина стала соціальною істотою, єдиною з тим, що її оточує, причетною до всього. <...> Суспільство має свідомість ви-

шого порядку, ніж індивід, і останній утверджує й удосконалює власну особистість не тоді, коли виступає відокремленим членом цілісного організму, а тоді, коли зростає, благородний і безкорисливий, зрікаючись самого себе, розчиняючись у колективній свідомості» [6, с. 20].

Іспанський просвітител стверджувала, що існує зв'язок між усіма елементами та органами, з яких складається суспільство; людина долучається до цінностей цивілізації за допомогою множини соціальних відносин, і чим більше таких суспільних зв'язків, тим багатше її особистісне життя [6, с. 20].

На думку М. Карбонель Санчес, виховання – це універсальна діяльність суспільства в просторі й часі, і вже в надрах цієї діяльності розгортається цілеспрямоване виховання педагогів як справжнє мистецтво. Викликаючи живу реакцію особистості та групи, педагог направляє їхню енергію на оволодіння культурою й освітою. Провідною метою виховання є досягнення «великої міцності волі, щоб чинити добро» [6, с. 2].

На переконання вченого, виховання має бути цілісним, гармонійним, прогресивним, активним, національним, соціальним і релігійним [6, с. 10]. Цілісність виховання втілюється в тому, що поступово, «від найскромніших до найзначніших», розкриваються всі зусилля й можливості вихованця. Гармонія виховання реалізується в приділенні уваги кожній здібності людини, а його прогресивний характер зумовлюється необхідністю розвинути різні здібності вихованця, підвищуючи навантаження вправ задля формування певних умінь [6, с. 10].

Тільки активне виховання, як стверджувала М. Карбонель Санчес, спроможне спиратись на зусилля самого вихованця, сприяти розвитку його здібностей і вмінь та самостійній праці над їх удосконаленням. Національне виховання допомагає людині долучитись до специфічних психологічних і культурних звичаїв та укладів рідного народу. Виховання має бути соціальним, адже людина, вступаючи в соціальні відносини із собі подібними, слугує загальному благу, оскільки «саме суспільство – то обмін колективними зобов'язаннями, родюча нива, на якій зростають і зміцнюються альтруїстичні почуття» [6, с. 10]. Зрештою, виховання має бути релігійним, щоб покращити й облагородити індивіда, готуючи його до досягнення кінцевої мети – «божого ласки в майбутньому житті» [6, с. 10].

Іспанський педагог Л. Уерта (Luis Huerta) бачив провідною метою соціального виховання «культивування солідарності в різних її проявах. <...> Під солідарністю ми розуміємо спільність інтересів, почуттів,

прагнень. Солідарність – це високе почуття, у якому втілюється колективний дух» [7, с. 208–209].

Педагог вірив, що суспільство має досягти такого стану, коли пануватиме «всесвітнє братерство», а сам світ стане мирним і справедливим. На цьому шляху найбільш значущим є подолання кожною особистістю власного егоїзму та протиставлення йому альтруїстичних намірів, що можливо за умови зрощування й культивування почуття солідарності в суспільстві [7, с. 210].

У статті «Національна соціальна педагогіка» (1927 р.) Н. Домінгес (Natividad Dominguez de Roger) вказувала: «Соціальна педагогіка, яку краще називати новітньою, або гуманною педагогікою, – це та педагогіка, яку ми захищаємо й намагаємося застосовувати до тих, для кого виключно повчальна школа втрачає щодня більше можливостей і значущості» [8, с. 1]. Школа має набути нових якостей, щоб учень зміг пізнати в ній «увесь механізм життя, буття всесвіту» [8, с. 1].

Соціальна педагогіка звертається більше до спільноти, ніж до індивіда, та визнає, що в школі здійснюється підготовка прийдешнього суспільства; ця педагогіка має дві фундаментальні засади – виховання за допомогою соціуму та виховання задля соціуму. Соціальна педагогіка розглядає індивіда в центрі трьох спільнот: родини, батьківщини, людства [8, с. 1].

Національна соціальна педагогіка, на переконання Н. Домінгес, сприятиме «розквіту добродійностей моці й завзяття», розбудові моральної, політичної, духовної солідарності [8, с. 1].

Іспанський публіцист Г. Граа (Gertrudis Graa) у статті «Педагогіка індивідуальна і соціальна» (1915 р.) зауважувала: «Насправді соціальна педагогіка не є феноменом сучасності, усі великі педагоги (ще від Платона) зробили свій внесок до неї, особливим чином учитель учителів Песталоцці, який в індивіді вбачав частину цілого. Однак соціальна педагогіка отримала в наш час максимальне вираження, те значення, яке даремно відшукувати в попередніх епохах» [9, с. 13].

Іспанський педагог К. Ромео (Constancio Romeo Lasarte), відстоюючи ідеали нової школи, обґрунтовував значення соціального виховання як невід'ємної складової частини справедливого суспільства. Саме нова школа має сформулювати в людини уявлення про соціальні цінності, альтруїзм, людську солідарність як принцип життя, справедливість і соціальну рівність. Виховання спрямовується на розкриття соціальної природи людини, прихованої в ній, на

розвиток її соціальних якостей та здібностей [10, с. 30].

Ідея солідарності в суспільстві може слугувати «підвалиною всього національного життя або всієї народної політики», як наголошував славетний іспанський педагог, правознавець, соціолог А. Посада (Adolfo Posada). Вона, безсумнівно, виражає потребу визнати й утверджувати істотну близькість індивідуального та суспільного. Індивід і суспільство не є двома взаємовиключними реальностями, навпаки, вони доповнюють одна одну та ніколи не існують ізольовано в процесі людського буття [11, с. 424]. Ідея солідарності передбачає, що «ми докладаємо власні зусилля, здібності або віддаємо наші блага на служіння інтересам групи <...> на служіння загальному інтересу, що створює або викликає створення нової сутності – колективної сутності» [11, с. 425].

Визначний іспанський педагог Р. Руїс Амадо (Ramon Ruiz Amado), представник католицького напряму педагогічної думки Іспанії першої третини ХХ ст., у праці «Соціальне виховання» (Барселона, 1920 р.) визначив, що соціальна педагогіка має своїм предметом виховання людини задля «природно впорядкованого життя в суспільстві». Людина, будучи за природою соціальною істотою, лише в суспільстві здатна досягти власних найвищих цілей, а вони не полягають у виключно індивідуальному вдосконаленні, натомість мають спрямовуватись на вдосконалення суспільства [12, с. 1].

Досягти покращення суспільства, на переконання зазначеного іспанського педагога, можна двома способами: з одного боку, завдяки вдосконаленню кожного індивіда як члена суспільства, а з іншого – шляхом установлення більш досконалого політичного устрою [12, с. 3].

Р. Руїс Амадо застерігав: не варто сплутувати соціальне виховання з громадянським вихованням, адже останнє спрямоване на формування «добрих громадян, членів політичного суспільства або держави», а соціальне виховання передбачає формування «членів природних спільнот: родини, роду, нації, батьківщини» [12, с. 3]. Невід'ємною рисою соціального виховання, на думку видатного педагога, є те, що воно за своєю природою є демократичним, саме тому більш властиве демократичним суспільствам; воно спрямоване на суспільне вдосконалення шляхом розвинення всіх і кожного з індивідів [12, с. 3].

Соціальне виховання має здійснюватись на засадах християнства, адже в християнському вченні всі люди мають рівну цінність. Отже, піклуючись про вдосконалення су-

спільства, соціальне виховання буде звернене до щонайширшого загалу [12, с. 3].

Інший представник католицького напряму іспанської педагогічної думки А. Манхон (Andres Manjon) закликав священнослужителів долучитись і безпосередньо включитись у процес суспільного виховання, насамперед за допомогою «пропагування фундаментальних ідей про порядок, справедливість, свободу та гуманність» [13, с. 28].

У «Трактаті про виховання» (Мадрид, 1916 р.) видатний педагог писав: «Виховання – то велика, унікальна праця, без якої немає ні людини, ні родини, ні народів, ні звичаїв, ні релігії, ні батьківщини, ні суспільства, нічого; а під проводом доброго виховання постає все» [14, с. 18].

А. Манхон вважав соціальне виховання «практикою життя», а вищим за нього – моральне й релігійне виховання, що наближує людину до бога [14, с. 22]. Саме соціальне виховання сприяє формуванню особистостей, які приносять користь суспільству [14, с. 26].

За твердженням видатного іспанського просвітителя, бути соціальною істотою – це властивість природи людини, природна потреба людини. Суспільство – це спосіб нашого буття, нашого звичайного становища, непорушний модус, а суспільні зв'язки становлять частину нашої природи [14, с. 73–74]. Педагог був палко переконаний у тому, що соціум – це «людська доля», він дає можливості людині зрости, навчатися, захищатися, саме тому «ця доля не є лихом для людини» [14, с. 74].

А. Манхон стверджував: «Виховувати людину означає вдосконалювати її <...> розвивати всі її здібності, дані їй Богом <...> зрощувати людину <...> наскільки це можливо, повести людину від слабкості до моці, від неучтва до знання, від ницості до гідності, від неосмисленої дії до добре продуманої, свідомої діяльності, від немічності до могутності» [14, с. 15]. Виховання – це насамперед оволодіння людиною культурою. З добрим вихованням людина може досягти відносної досконалості, а без нього вироджується, занепадає до ступеня варвара, прозябає в убозстві [14, с. 19].

Іспанський педагог Х. Зарагета (Juan Zarageta), вказавши на відмінності двох наукових дисциплін – соціальної педагогіки та педагогічної соціології, визначав, що соціальна педагогіка має справу з проблемами, які відображають «залежність двох коефіцієнтів – суспільної вітальності та соціального виховання» [15, с. 192]. Ця залежність, на думку автора, виявляється в тому, що виховання здійснюється задля суспільного життя та за його допомогою

[15, с. 193]. Виховання виконує в суспільстві дві функції – «дифузну», яка реалізується за допомогою колективного духу мас, та «систематичну», що полягає в організації процесу виховання в освітніх установах. Першу з них Х. Зарагета вважав найзначнішою, а її силу – величезною [15, с. 193].

Іспанський просвітитель П. Карраско (Pedro Carrasco) у статті «Соціальна педагогіка» (1931 р.) обґрунтував значення народної освіти як «панацеї від будь-яких суспільних бід» [16, с. 242]. Тільки суспільне виховання здатне вивести народ на шлях цивілізації, змінити курс усього людства, а для цього достатньо просвітити два, чотири людські покоління [16, с. 242].

Висновки з проведеного дослідження. Звернення до проблеми соціального виховання в іспанській педагогічній думці першої третини ХХ ст. не є випадковим. Простежувались дві основні тенденції в науково-педагогічному дискурсі того часу: протиставлення суспільного виховання індивідуальному вихованню, що було продовженням педагогічної традиції ХІХ ст., та доповнення напрямом соціального виховання цілісної мозаїки світоглядного уявлення про виховний процес із його множинними гранями (моральне, розумове, духовне тощо). В обох випадках осмислення феномена соціального виховання набуло оригінальних ціннісних обрисів. Концептуальне зміщення акцентів із «виховання індивідуальності» на «виховання спільності» (колективного духу, солідарності, народної єдності) було не просто наслідком зміни внутрішньонаукової парадигми в соціогуманітарному пізнанні, а насамперед відображенням масштабного інтелектуального пошуку елементів, які консолідує та укріплює суспільство. Саме усвідомлення функції соціального виховання як «суспільного клейстеру» зумовило обґрунтування іспанськими педагогами-теоретиками його ціннісних доцентрових можливостей.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Alcantara Garcia P. Compendio de Pedagogia teorico-practica. Madrid: Libreria de los Sucesores de Hernando, 1919. 538 p.
2. Alcantara Garcia P. Apuntes de Psicologia Social. La Escuela Moderna. 1900. № 110. P. 329–339.
3. Zurita R. El gran problema. La Escuela Moderna. 1908. № 198. P. 116–121.
4. Maeztu M. Por los ninos pobres. Nuevo Mundo. 1911. № 936. Ano XVIII. P. 7.
5. Carbonell y Sanchez M. Conferencias pedagogicas en el Ateneo de Valencia. Suplemento a La Escuela Moderna. Madrid, 1913. № 1712. P. 824–826.

6. Carbonell y Sanchez M. Temas de pedagogia. Valencia: Imprenta Hijos de F. Vives Mora, 1920. 445 p.
7. La educacion social: Conferencia dada en el Sindicato Obrero Catolico del Escorial el 15 de enero de 1919 por el profesor Luis Huerta, de la Facultad Internacional de Paidologia de Bruselas y excelente maestro espanol. La Escuela Moderna. 1919. № 330. P. 201–217.
8. Dominguez de Roger N. Pedagogia social nacional. La Nacion. Madrid, 1927. № 509. P. 1.
9. Graa G. Pedagogia individual y social. Accion socialista. Madrid, 1915. № 52. P. 13–14.
10. Romeo C. La escuela: su pasado, su presente, su porvenir. La Revista Blanca. 1925. 1 de noviembre. P. 29–30.
11. Posada A. Un congreso internacional; La solidaridad social. La Lectura. Revista de Ciencias y de Artes. Ano IX. T. 2. Madrid: Imp. de La Revista de Archivos, 1909. № 5. P. 423–427.
12. Ruiz Amado R. Educacion social. Barcelona: Imprenta de la Libreria Religiosa, 1920. 98 p.
13. Manjon A. El problema social y la accion del clero. Madrid: Imp. de la Rev. de Archivos, 1908. 63 p.
14. Manjon A. Tratado de la educacion: hojas educadoras y coeducadoras. Madrid: Patronato de las Escuelas del Ave-Maria, 1947. T. 4. 426 p.
15. Zaragueta J. Problemas de la pedagogia social. Revista de psicologia i pedagogia. 1934. Vol. 2. № 6. P. 190–198.
16. Carrasco P. Pedagogia social. Madrid cientifico. 1931. № 1(288). P. 241–242.

УДК 37.091: 316.61-053.5-056.24 (477.44-25)

ДОСВІД СОЦІАЛІЗАЦІЇ НЕЗРЯЧИХ І СЛАБКОЗОРИХ ДІТЕЙ У РОБОТІ ОСВІТНІХ ЗАКЛАДІВ МІСТА ВІННИЦІ

Колосова О.В., к. пед. н.,
старший викладач кафедри дошкільної та початкової освіти
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського

У статті проаналізовано досвід соціалізації незрячих і слабкозорих дітей у роботі навчальних закладів міста Вінниці, переваги та недоліки в роботі спеціалізованих навчальних закладів для дітей з глибоким порушенням зору, пошук альтернативних способів навчання цієї категорії дітей у місті Вінниці.

Ключові слова: незрячі та слабкозорі діти, спеціалізовані школи, індивідуальна форма навчання, спеціальні класи, інклюзивні класи, реабілітаційні центри.

В статье проанализирован опыт социализации незрячих и слабовидящих детей в работе учебных заведений города Винница; преимущества и недостатки специализированных учебных заведений для детей с глубоким нарушением зрения, поиск альтернативных способов обучения данной категории детей в городе Винница.

Ключевые слова: незрячие и слабовидящие дети, специализированные школы, индивидуальная форма обучения, специальные классы, инклюзивные классы, реабилитационные центры.

Kolosova O.V. EXPERIENCE OF SOCIALIZATION OF BLIND AND VISUALLY IMPAIRED CHILDREN IN THE WORK OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS OF VINNYTSIA

The article analyzes the experience of socialization of blind and visually impaired children in the work of educational institutions of Vinnytsia, advantages and disadvantages in the work of specialized educational institutions for children with profound vision impairment, the search for alternative ways of teaching this category of children in Vinnytsia.

Key words: blind and visually impaired children, specialized schools, individual form of training, special classes, inclusive classes, rehabilitation centers.

Постановка проблеми. Початок ХХІ сторіччя відзначається переорієнтацією суспільного сприйняття й формуванням нових соціокультурних норм ставлення до індивідуальних відмінностей людей. Одним із центральних понять сучасного підходу до суспільного устрою є інтеграція в соціум, метою якої є створення суспільства активних громадян, які володіють рівними пра-

вами та можливостями. При цьому одним із найважливіших завдань інтеграції в суспільство осіб з глибокими порушеннями зору стає забезпечення їх соціально-психологічним супроводом і доступом до інформації й нових інформаційних технологій, освіти та професійної діяльності.

Кількість людей у світі, які мають порушення зору, перевищила 161 мільйон осіб,